

PARADOKS EKONOMİ, SOSYOLOJİ ve POLİTİKA DERGİSİ

PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

Cilt/Vol: 19, Sayı/Issue 2, Sayfa/Page: 243-266

Yıl: 2023

ISSN: 1305-7979



PARADOKS
Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi



PARADOKS
Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi

Editörler / Editors in Chief

Baş Editör

Prof. Dr. Sema AY

Alan Editörü

Prof. Dr. Elif KARAKURT TOSUN

Teknik Editör

Prof. Dr. Hilal YILDIRIR KESER

**TARANDIĞIMIZ
INDEXLER**



Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors. None of the contents published cannot be used without being cited.

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof. Dr. Sema AY (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Marijan CINGULA (University of Zagreb)
Prof. Dr. Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Elif KARAKURT TOSUN
Prof. Dr. Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Prof. Dr. Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Mariah EHMKE (University of Wyoming)
Doç. Dr. Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Ausra REPECKIENE (Kaunas University)
Assoc. Prof. Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)
Doç. Dr. Hilal YILDIRIR KESER (Bursa Teknik Üniversitesi)
Dr. Murat GENÇ (Otago University)

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof. Dr. Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Marijan CINGULA (University of Zagreb)
Prof. Dr. Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Bülent GÜNŞOY (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet MUTLU (Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Doç. Dr. Rasim AKPINAR (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Gül ATANUR (Bursa Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Tülin ASLAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Arzu ÇAHAN'TİMUR (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)
Doç. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Mithat Arman KARASU (Harran Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa KOCALOĞLU (Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet MUTLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Doç. Dr. Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Assoc. Prof. Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)
Assoc. Prof. Dr. Ausra REPECKIENE (Kaunas University)

Doç. Dr. Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Işın KIRIŞKAN (Giresun Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Burcu ÖNGEN BİLİR (Bursa Teknik Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ersoy SOYDAN (Kastamonu Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan ÖZALPIN (Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi)
Dr. Murat GENÇ (Otago University)
Dr. Enes Battal KESKİN (Uludağ Üniversitesi)



Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi

Yıl: 2023, Cilt/Vol: 19, Sayı/Issue: 2

HAKEM KURULU

Prof. Dr. Gökçe Çiçek CEYHUN	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Lütfü ÖZTÜRK	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Mustafa Kemal DEĞER	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Nazlı Yücel BATMAZ	ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Serkan ÖZDEMİR	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Sevgi SEZER	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap KARAKOÇ	UŞAK ÜNİVERSİTESİ
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Can POLAT	HARRAN ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE'YE YÖNELİK DIŞ GÖÇ: ERZURUM İLİ MERKEZİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

İlkay GEZER

Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

İktisat Bölümü

ORCID: 0000-0001-5689-9316

ilkayg97@gmail.com

Ömer Selçuk EMSEN

Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,

İktisat Bölümü

ORCID: 0000-0002-1809-0513

osemsen@atauni.edu.tr

ÖZET

Günümüzün en önemli konularından ve sorunlarından birisi Türkiye’de yaşanan göçlerdir. Dış göç, bireylerin kendi ülkelerindeki zor yaşam şartlarından kaçmak için başka ülkeye doğru hareket etmeleridir. Türkiye hem hedef ülke hem de transit ülke olduğu için çoğu ülkeye göre daha fazla dış göçe maruz kalmaktadır.

Bu çalışmanın temelinde, Türkiye’ye yönelik dış göç ele alınmıştır. Bununla birlikte özelden Erzurum ilindeki dış göç de incelenmiştir. Çalışmada ilk önce göçün tanımı, göçün türleri, göçün neden ve sonuçları ile etkileri açıklanmıştır. Daha sonra Türkiye’ye yönelik dış göç, dış göçün nedenleri ve sonuçları ile etkilerinin yanı sıra Erzurum iline yönelik dış göç, dış göçün nedenleri ve etkilerine yer verilmiştir. Sonuç olarak hem Türkiye’nin hem de Erzurum’un tercih edilmesindeki en büyük etkenlerin göç eden bireylerin ülkelerinde yaşadıkları savaş ve ekonomik sorunlar olduğu görülmüştür. Türkiye’ye veya Erzurum’a gelen göçmenlerin yaşadıkları bölge veya şehirdeki bireyleri de etkilediği kanısına varılmıştır. Daha fazla etkileri detaylı görebilmek için yüz yüze anket yöntemi kullanılarak Erzurum ili merkezinde İl Göç İdaresine gelen 429 göçmenle tercüman yardımıyla anket gerçekleştirilmiştir.

Analizler sonucunda; göçmenlerin en çok Afgan uyruklulardır. Gelme nedenlerinin ekonomik zorluklardan kaynaklanmaktadır. Erzurum’a Türkiye’nin bir başka şehrine gittikten sonra gelmektedirler. Göçmenler eşleri ve çocukları ile göçü gerçekleştirmektedirler. Erzurum’dan bir başka ile gitmeyi düşündükleri ve Erzurum’da yaşamaktan memnun olmadıkları görülmektedir. Sonuç olarak; göçmenler Türkiye’yi ve Erzurum’u bir tür ara durak olarak, yani diğer ülkelere göçmek için tercih etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Dış Göç, Dış Göçün Etkileri, Erzurum İli Üzerine Bir Saha Araştırması.

FOREIGN MIGRATION TO TURKEY: A STUDY ON ERZURUM CENTER

İlkay GEZER

Atatürk University, Institute of Social Sciences,

Department of Economics

ORCID: 0000-0001-5689-9316

ilkayg97@gmail.com

Ömer Selçuk EMSEN

Prof. Dr., Atatürk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,

Department of Economics

ORCID: 0000-0002-1809-0513

osemsen@atauni.edu.tr

ABSTRACT

One of the most important issues and problems of today is migration in Turkey. External migration is the movement of individuals to another country to escape the difficult living conditions in their own country. Since Turkey is both a destination country and a transit country, it is exposed to more out-migration than most countries.

On the basis of this study, external migration to Turkey is discussed. In addition to this, external migration in Erzurum province has also been examined. In the study, firstly, the definition of migration, the types of migration, the causes and consequences of migration and its effects are explained. Then, external migration to Turkey, the causes and consequences of external migration and its effects, as well as external migration to the province, the causes and effects of external migration are included. As a result, it has been seen that the biggest factors in the preference of both Turkey and Erzurum are the war and economic problems experienced by the immigrants in their countries. It has been concluded that immigrants coming to Turkey or Erzurum also affect the individuals in the region or city where they live. In order to see more effects in detail, a face-to-face survey method was used to conduct a survey with 429 immigrants who came to the Provincial Immigration Administration in Erzurum city center with the help of an interpreter.

As a result of the analysis, most of the immigrants are Afghan nationals. The reasons for coming are due to economic difficulties. They come to Erzurum after going to another city in Turkey. Migrants migrate with their spouses and children. It is seen that they are thinking of going with another person from Erzurum and they are not satisfied with living in Erzurum. In conclusion, immigrants prefer Turkey and Erzurum as a kind of intermediate stop, that is, to migrate to other countries.

Key Words: International Migration, The Effect of Emigration, A Field Research on Erzurum Province.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar göç sebepleri ve sonuçları ne olursa olsun önemini daima korumaktadır. İlk göç olgusu insanların yemek bulmak için, yani açlık sorununu çözmek için gerçekleştirdiği (Tanoğlu, 1966) ve bu bağlamda ilk insan iktisadi davranışı arasında toplayıcılığın ve devamında da avcılığın bu olguyla yapıldığı söylenmektedir. İnsanlık tarihinde, bireysel ve toplu olmak üzere göçler gerçekleştirilmiştir. Nedenleri ise; iklimdeki değişimler, kuraklık, kıtlık, nüfusta aşırı artışa paralel olarak bulunulan coğrafyanın yetmezliği ve böylece toprakların kıt olmasının etkili olduğu söylenebilir. Bunlara ek olarak, savaşlar, doğal afetler, salgın hastalıklar gibi nedenlerin de göçün gerçekleştirilmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Türkiye ise bulunduğu coğrafi konumu, bireylere verdiği imkânlar ve bu bağlamda görece sağladığı ekonomik ve siyasi istikrar gibi nedenlerden dolayı başta komşu ülkelerinin ve diğer ülkelerin göç için cazibe noktası haline gelmiş ve bu bağlamda 21. yüzyılın ilk çeyreği açısından Türkiye’de yaşayan göçmen sayısı göz ardı edilemeyecek kadar çok olduğu söylenebilir. Şöyle ki, coğrafi konumu itibarıyla Türkiye, Avrupa ve Orta ve Ön Asya ülkelerine geçiş için kullanılan transit ülke konumundadır. Ayrıca bu transit ülke olma konumunun yanı sıra hedef ülke olma konumu da bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı Türkiye göçmen çeken, çekmeye devam eden ve kuvvetle muhtemel çekecek olan ülke olması kaçınılmazdır. Türkiye, son dönemlerde ekonomik, siyasi ve kültürel düzelmelerden dolayı göçmenler tarafından hedef ülke haline gelmiştir. Ancak, göç hareketleri siyasi, ekonomik dalgalanmalara, iç savaşlar, Suriye’de ortaya çıkan karmaşalar, göç yönetimi ve entegrasyon gibi sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, göçün tanımı, göçün nedenlerini ve etkilerini açıklamak, Türkiye’ye yönelik dış göçü kronolojik olarak ele almak ve Erzurum ili üzerinden anket yolu ile saha çalışması gerçekleştirerek göçmen profili, sorunları ve etkilerini ele almayı amaçlamaktadır.

GÖÇ

Göçün temelinde bir hareket etme durumu yatmaktadır. Bu hareket belli bir uzaklığa ve başka yere hareket ederek gitme şeklinde oluşmaktadır. Göçün tanımı, teknik ve uluslararası boyutta ele alınacak olursa; “süresi, yapısı ve sebepleri ne olursa olsun uluslararası sınırı geçerek veya bir devlet içinde insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir” şeklinde bir tanımlaması yapılabilir. Bütün göç tanımlarının ortak yönleri vardır. Bu ortak olan yönler, bir

kişinin olması (göçmen) ve bu kişinin belli bir yerden başka bir yere geçme fiilini meydana getirmesi gerekliliği söz konusudur. Bu eylemi meydana getirirken belli sebeplerin ve amaçların, yani illiyet bağının olduğunu da göz önünde bulundurmak gerekir.

Göçün Türleri:

Göçün çeşitli boyutları olmasından kaynaklı olarak, göç türlerini bir başlık altında toplamak imkânsız olmaktadır. Çünkü bazı göç olayları isteğe bağlı yapılırken, bazıları zorunluluk olarak yapılmakta veyahut bazı göç olayları ülke sınırlarının dışına doğru olurken, bazıları ülke sınırları içerisinde gerçekleşmektedir. Göçün tanımındaki bu farklılıklar sebebiyle göç türlerinde de farklılıklar mevcuttur.

Koçak ve Terzi (2012) ile Günay, Atılgan ve Serin (2017)'in yaptıkları çalışmalarda da göçleri iç ve dış göçler olarak iki ana başlıkta ele alınmıştır. Ancak, bu iki ana başlıkların da kendi içinde yine aynı şekilde alt başlıkları mevcuttur. Örneğin; dış göçleri alt başlık olarak beyin göçü, işçi göçü ve mübadele göçü olacak şekilde sınıflandırmışlardır.

İç Göçler:

İç göçler de aynı ülke sınırları içerisinde meydana gelen göç hareketidir. Bu göç türü; kırsaldan kente, kentten kırsala veyahut bir bölgeden başka bir bölgeye doğru olmak üzere meydana gelen göç hareketleridir. İç göç hareketinde ülkenin nüfusunda herhangi bir değişiklik meydana gelmemektedir. Sadece göç alan şehirde ve bölgenin nüfus istatistiklerinde değişimler gözlenmektedir.

İç göçler kendi içinde mevsimlik göçler, sürekli göçler, geçici göçler, emek göçleri ve zorunlu göçler olmak üzere altıya ayrılmaktadır.

Dış Göçler:

Dış göçler, bireyin yaşadığı ülke sınırlarından çıkarak başka bir ülkede yerleşmek amaçlı olarak o ülkeye doğru gerçekleştirdiği göç hareketlerini ifade etmektedir. Bu hareket sonucunda her iki ülkenin de nüfus istatistiklerinde değişiklikler meydana gelmektedir. Dış göçler hem gönüllü hem de zorunlu şekilde gerçekleşebilmektedir. Dış göçler kendi içinde beyin göçleri, işçi göçleri ve mübadele göçü olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Göçün türlerinin farklı olmasından kaynaklı olarak birçok göç kuramı da ortaya atılmaktadır. Bunlar; Ravenstein'in Göç Kuramı, Ulusaşırı Kuramı, Kesişen Fırsatlar Kuramı, Göç Sistemleri Kuramı, İtme ve Çekme Kuramı, Neoklasik Ekonomi Kuramı, Yeni Ekonomi Kuramı, İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramı, Göçmen İlişkiler Ağı (Network) Kuramı, Petersen'in Beş Göç Tipi Kuramı ve Merkez Çevre Kuramı'dır.

TÜRKİYE'YE YÖNELİK DIŞ GÖÇLER

Türkiye'nin göç hareketlerinde göç alan ülke olmasının nedenleri arasında; mültecileri, sığınmacıları ve göçmenleri ilgilendiren politikaları ve ülkenin jeopolitik konumu olarak Avrupa'ya geçişin kolay olmasından kaynaklı transit ülke olmasının büyük etkisi vardır.

1923-1960 Yılları Arasındaki Dış Göç:

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye çeşitli göç hareketlerine şahit olmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonraki yıllarda ulus-devletin homojenleştirilmesi amacıyla göç hareketleri gerçekleşirken; 1980 ve sonrasında küreselleşme, iletişim ve ulaşım ağlarının yaygınlaşması, Avrupa Birliğine üyelik sürecinin neden olduğu olumlu beklentiler, soğuk savaşların bitmesi, siyasi ve ekonomik dengesizlikler gibi çeşitli etkenler göç dinamiklerini etkilemiştir ve bu yüzden Türkiye'ye yönelik göçlerde değişiklikler meydana gelmiştir.

Cumhuriyet dönemindeki ilk göç hareketi, 1923 yılında gerçekleşen Lozan Anlaşmasından dolayı Türkiye'de bulunan Yunan ve Yunanistan'da bulunan Türk vatandaşların yer değiştirmesi, yani mübadele edilmesi ile gerçekleştirilmiştir (Kirişçi, 2002).

1924 yılında Yunanistan'da ortaya çıkan veba hastalığının Türkiye'deki bireylere serpmemesi için mübadele gerekli önemler altında gerçekleştirilmiştir. 14 Haziran 1934 tarihinde 2510 sayılı İskân Kanunu onaylanmıştır. İskân Kanunu'na göre, Türkiye'deki iskân yerleri belirlenmiş, mülteci kelimesinin tanımı yapılmış ve kimlerin ülkeye alınıp alınmayacağı ve sağlık güvencesi ile ilgili kararlar verilmiştir (Resmî Gazete, 1934). İskân Kanunu'na göre Türk soyundan olan ya da Türk Kültürüne sahip bireylerin Türkiye'ye gelmelerinde kolaylık sağlanmış ve ülkeye taşınmalarına imkân verilmiştir. Türkiye'de bazı mesleklerin yapılması sadece Türk ve 35 yaşını doldurmamış bireylere verilerek ticarete millileşmeye gidilmeye de çalışılmıştır (Aktar, 2012).

1923-1936 yıllarında faşist topluluklar Türk azınlıklarına yönelik saldırılar düzenlemiş ve onları yaşadıkları yerlerden sürmek istemişlerdir (Şimsir, 1986). Yugoslavya için göçler ise,

1923-1933 yıllarında serbest göçmen, 1934-1940 yıllarında iskânlı göçmen ve 1934-1949 yıllarında serbest göçmen olarak Türkiye'ye göç etmişlerdir. Yugoslavya'nın gerçekleştirdiği göçün nedenleri; mali, dini ve milli sebeplerdir. Romanya için göçler ise, 1923-1938 yıllarında iskânlı göçmen, 1939-1960 yıllarında hem iskânlı hem de serbest göçmenler şeklinde gerçekleştirilmiştir (Ağanoğlu, 2001).

1952-1967 yıllarında Yugoslavya ve Makedonya ülkelerinde olan Türk azınlıkları Türkiye'ye göç etmişlerdir. 1950-1980 yılları arasında göçmen sayısında azalma meydana gelmiştir. Gelen göçmenlerde serbest göçmen statüsünde gelmektedir. Sağlık açısından ülkeye gelen göçmenler hemen sağlık kontrolünden geçmiş ve rahatsızlığı olanlar tedavi ettirilmiştir. Ayrıca göçmenlerin çoğunluk olarak yaşadıkları yerlere göçmen hastaneleri yapılmıştır (Değerli ve Karakuzu, 2016).

Tablo 1: 1923-1949 ve 1950-1959 Yılları Arasındaki Göçmen Sayısı

YILLAR	BULGARİSTAN	YUGOSLAVYA	YUNANİSTAN	ROMANYA	DOĞU TÜRKİSTAN
1923-1949	220,385	117,212	394,753	121,339	-
1950-1959	154,473	138,585	147,087	5	2593

Kaynak: Koçyiğit; 2020: 31

1960-2000 Yılları Arasındaki Dış Göç:

1968 yılında Türkiye'nin Bulgaristan'la imzaladığı "Yakın Akraba Göçü" anlaşması ile göç yeniden mümkün hale gelmiştir (Şimşir, 1986). Bu anlaşmadan sonra ilk göç 1989 yılında gerçekleştirilmiştir. Romanya'dan gelen göçmen sayısında ise bu dönemde azalma meydana gelmiştir. 1950-1979 yıllarında gelen göçmenler serbest göçmen statüsünde ülkeye giriş yapmışlardır. Göç eden bireylerin çoğu ülkelerinde olan baskı ve şiddetten kaçmak için göç etmişlerdir.

1970'li yıllardan sonra dış göç çeşitli şekillerde gerçekleşmeyi sürdürmüştür. İran Devrimi'nden kaçan kişiler, Afganistan'da olan savaştan kurtulmak isteyen Özbek Türkleri gibi buldukları ülkelere göre Türkiye cazip olmuştur. Bu yıllarda gelen bireyler genelde siyasi nedenlerden dolayı Türkiye'ye göç etmiştir (İçduygu ve Aksel, 2012). 1970 ve daha sonrası yıllarda Türkiye göç veren ülke konumuna gelmiştir (İçduygu, 2006). Son yıllarda Türkiye'ye Suriye, Irak ve İran'dan göçler meydana gelmektedir. Türkiye'ye gelen göçmenler Türkiye

üzerinden Avrupa ülkelerine göç etmektedirler. Yakın dönemlerde Türkiye'nin almış olduğu göçlerin sebepleri şöyle sıralanabilir;

- İran'daki rejimin değiştirilmesi, Irak'taki Saddam rejimi sonucunda ülkelerin kendilerini toparlayamaması, Afganistan'daki savaş ve kaos ortamı,
- Suriye'deki iç savaş,
- Sovyetler Birliği'nin dağılması.
- Türkiye'ye eğitim için gelmiş olup sonradan ülkeye yerleşen bireyler de mevcuttur.

1980'lerin sonlarına doğru Bulgaristan'ın aşırı milliyetçi rejiminden kaçan Türkler Türkiye'ye doğru göç etmeye başlamıştır. Bu göçte 300.000 kişi Türkiye'ye gelmiştir. 1982'de Afganistan'daki savaştan kaçarak Pakistan'a göç eden 4163 Özberk Türkü, Türkiye'ye alınmıştır (Kirişçi, 1999).

1990'lı yıllarda Türkiye komşu ülkelerdeki bireylerin gelişleri gitgide artmıştır. Coğrafi konumdan ya da vizedeki kolaylıklardan kaynaklı olarak Azerbaycan, Yunanistan ve Bulgaristan gibi ülkeler için Türkiye bir tür cazibe merkezi haline gelmiştir. 2000'li yıllarda da göç hareketleri aynı şekilde ve artarak devam etmektedir (Akan ve Aslan, 2008). 1991-1992 yıllarında Bosna savaşından kaynaklı olarak savaştan sonra 25.000 Bosnalı ve 18.000 Kosovalı Türkiye'ye göç etmiştir. Fakat ülkelerinde sorunlar bittiği zaman birçok göçmen ülkelere geri gitmişlerdir. Diğer taraftan I. Körfez Savaşı sırasında Irak'tan Türkiye'ye doğru göç hareketliliği gerçekleştirilmiştir. Bu göç sonucunda Türkiye'ye 600.000 Irak vatandaşı gelmiştir (İçduygu, 1995).

İran'dan alınan göçlerin diğer bir dönemi de 1990-2000 yılları arasındaki göçlerdir. Bu göçlerin temeli ise bireylerin ülkelere dair olan inançlarını kaybetmeleri ve kötü siyasal ve sosyoekonomik şartlardır (Akhlaghiolaghi, 2019). 1988 yılında yaşanan Halepçe olayı ile insanların hayatını kaybetmesi göç hareketinin yaşanmasını mecbur kılmış; Türkiye'ye mülteci girişi olmuştur. Türkiye'ye gelen mültecilere kalacak yer, hastane ve güvenlik gibi imkânlar sağlanmıştır. 1991 yılı itibariyle bazı mülteciler Türkiye'de yaşamaya karar vermiştir (Kaynak, 1992).

1992-1998 yıllarında Bosna Hersek'ten Türkiye'ye göç olmuştur (Göç Tarihi, t.y.). Büyük çoğunluğu daha sonra Bosna Hersek'e geri dönmüştür (Karasu, 2018). 1994-1997

yıllarında Türkiye'ye ekonomik sebeplerden kaynaklı olarak göçlerde artışlar dikkat çekmektedir. 1998'de Kosova Özgürlük ordusu ile Sırp Polisleri arasında çatışmalar meydana gelmiştir. Bu olaylardan dolayı Kosova'dan Türkiye'ye yönelik göç hareketi olmuştur (Göç Tarihi, t.y.). Arnavut gerilla örgütleri Sırbistan ve Makedonya da yaşayan Arnavutların Kosova'ya bağlanmışlar ve Makedonya'ya saldırmışlardır (Makedonya'dan Türkiye'ye Göç, 2001). Bu durumlardan dolayı Makedonya'dan Türkiye'ye göç gerçekleştirilmiştir (Göç Tarihi, 2019). 1952,1965-1966 ve 1977 yıllarında Afganistan, Pakistan ve Keşmir ülkeleri tarafından Türkiye'ye göç edilmiştir (turkistan.ihh.org.tr, 2007).

Tablo 2: 1960-1969 ve 1970-1979 Yıllarındaki Göçmen Sayısı

YILLAR	BULGARİSTAN	YUGOSLAVYA	YUNANİSTAN	ROMANYA	DİĞER ÜLKELER
1960-1969	2,582	42,512	2,081	259	1,047
1970-1979	13,892	2,940	-	147	139

Kaynak: Koçyiğit; 2007: 27

Tablo 3: 1980-1989 ve 1990-1999 Yılları Arasındaki Toplam Göçmen Sayısı

YILLAR	TOPLAM
1980-1989	223,589
1990-1999	77,622

Kaynak: Gürler; 2017: 44

2000 ve Sonrası Dış Göçler:

1995-2010 yıllarında Türkiye'ye sığınmak için birtakım ülkelerden başvurular yapılmıştır. Bu başvuruların çoğunluğunu İran, Irak ve Afganistan da yaşayan kişilerdir. 2006-2007 yılları arasında Irak'ta meydana gelen iç savaştan dolayı bireyler Türkiye'ye göç etmektedirler (Şahin ve Düzgün, 2015). 2007 yılından itibaren Bulgaristan vatandaşlarının Türkiye'ye olan ilgisi azalmıştır. 1995-2008 yılları arasında Türkiye'ye düzensiz olarak Afgan göçü hareketi gerçekleşmiş ve halihazırda bu göçün devam ettiği görülmektedir. Türkiye'ye yönelik önemli göçlerden birisi de 2011 yılından günümüze kadar devam eden Suriye göçüdür. Suriyeli bireylerin ülkelerinde meydana gelen iç savaştan dolayı kendi ülkelerine sınırı olan

Türkiye'ye göç etmişlerdir. Türkiye'yi hem transit ülke olarak hem de kalacak ülke olarak kullanmışlardır.

Türkiye, Suriyeli göçmenler için açık kapı ve geçici koruma ilkelerine dayanarak kabul etmiştir. 2014'ten bu yana Türkiye'deki en çok göçmen sayısı Suriyeli göçmenlere aittir. İçişleri Göç İdaresi verilerine göre son yıllarda göçmenlerin büyük bir kısmı Suriye, Afganistan, Pakistan ve Irak'tan gelmektedir. Dış göç hareketleri doğrultusunda zorunlu göçler ve sağlık faktörleri gibi nedenler kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Karpat'a göre (2013), günümüzde Türkiye'nin orta sınıf kategorisindeki nüfusunu göç eden bireylerden oluşmaktadır. Türkiye'ye yönelik olan dış göç için bütün yıllara bakıldığında zaman son 10 yıldır göçün daha yoğun olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye için göç hareketleri sadece dış göç olarak değerlendirmek imkânsızdır. Dış göçlerin yanında ülke içerisinde gerçekleştirilen göçler de vardır. Ancak, konu gereği sadece dış göçü detaylı bir şekilde incelenmektedir.

Tablo 4: 2016- 2019 Yılları Arasında Gelen Göçmen Sayısı

YILLAR	2016	2017	2018	2019
Irak	70,865	97,054	110,567	83,829
Afganistan	27,850	37,747	44,977	47.228
Pakistan	1,113	1,467	2,680	4,532
Suriye	25,689	28,189	38,997	43,190
İran	15,539	17,794	31,922	42,351

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜRKİYE'YE YÖNELİK DIŞ GÖÇÜN NEDENLERİ

Dış göçün olmasının birçok nedeni vardır. Ekonomik, sosyal, siyasal, demografik ve eğitim gibi başlıklar altında incelenmektedir. Farklı başlıklar altında incelenmesinin nedeni kimi bireyler daha fazla gelir kazanmak için, kimisi eğitim ve sağlık için, kimisi de savaş ortamından kaçmak için dış göç yapmaya gerek duymaktadırlar (Bayraklı, 2007). Göç alan ve göç veren ülkelerin göç sonucunda çeşitli sonuçlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bununla ilgili olarak birkaç örnek verilecek olursa;

- Nüfus sayısındaki dengesizlik ortaya çıkar,

- Kötü kentleşme artar,
- Sağlık ve güvenlik konusunda harcamalarda dengesizlik ortaya çıkar,
- İstihdam ve işgücünde sorunlar meydana gelir,
- Suç oranlarında artış görülür.

Ekonomik Nedenleri:

Dış göçün en önemli nedenlerinden birisidir. Göç alan ülkenin sermayesinin işgücünden fazla olduğu durumda işgücüne olan gereklilik artacağından dolayı ücretlerde bir artış meydana gelecektir ve bundan kaynaklı olarak bu ülkeye gelen göçmenlerin sayısında da artış yaşanacaktır. İlerleyen zamanlarda işgücü ve sermaye arasındaki fark azalacağı için işgücünde fazla meydana gelecek ve ücretlerde düşme olacaktır. Parasız (2002)'a göre, "göçün temelinde, bireyin gelirinden yaşamı boyunca faydasında yükseliş beklentisi vardır."

Sosyal Nedenleri:

Dış göçün sosyal nedenleri dini, kültürel ve sosyal yapı olarak ele alınmaktadır. Dini açıdan bireylerin göç etmesinin en başında gelen neden; din yönünden baskı görmeleri ve dinlerini değiştirmeye zorlanmaları sonucunda meydana gelen göçlerdir. Bireylerin yaşadıkları ülkede ortaya çıkan sosyal yapıyla alakalı anlaşmazlıklar ve sorunlar da göçe sebep olmaktadır. Örneğin; kan davası, kız kaçırma veya başlık parası gibi orada yaşayan toplumun huzurunu bozan olaylarda bireyler göç etmeye karar verebilmektedir (Taşçı, 2009).

Siyasal Nedenleri:

Göç edecek bireylerin ülkelerinde olan siyasal istikrarsızlık ve belirsizlikten dolayı göçler gerçekleştirilmektedir. Savaş veya savaştan dolayı evsiz kalmak, aç kalmak gibi nedenlerden ötürü bireyler kendi ülkelerini terk ederek yaşam şartları daha rahat olan bir ülkeye göç etmektedir (Kaya, 2003). Savaş ve baskılardan dolayı vasıflı bireylerde kendilerini göç etme mecburiyetinde hissederek göç etmektedirler.

Demografik Nedenleri:

Az gelişmiş ülkelerdeki doğum oranlarının fazla olması nüfusun gün geçtikçe artmasına neden olmaktadır. Nüfus artışından dolayı ülkedeki kaynaklar bireylere yetersiz kalmaktadır ve bunun sonucu olarak eğitim, kültür ve ekonomik sorunlar meydana gelmektedir. Bütün bu nedenlerden dolayı bireyler göç etmeye karar verebilirler. Gelişmiş ülkelerde doğum oranlarının düşük olmasına rağmen iş imkânları fazladır. İş imkânlarının fazla olması ancak işgücündeki kısıtlılık nedeniyle ücretlerin fazla olmasına sebep olmaktadır. Bu eksikleri tamamlamak için farklı ülke ya da firmalardan kendi ülkelerine göç etmelerini sağlamıştır (Kaya, 2003).

Eğitim Nedenleri:

Dış göçün nedenlerinden biri olan eğitimin temelinde ülkelerin birbirlerinden farklı eğitim sistemlerine sahip olması yatmaktadır. Gelişmemiş ülkelerde eğitime yapılan harcamalar az miktardadır. Bundan dolayı ülkedeki kimse eşit olarak eğitim hizmetlerinden faydalanamamaktadır. Gelişmemiş ülkelerde doğum oranının fazla olmasından dolayı ailelerin nüfusları kalabalık olmaktadır. Ailede bulunan her birey eğitin hizmetini alamamakta veya eksik almaktadır. Ailelerde eğitime fazla önem vermemektedirler (Tatlıdil, 1997). Bu yüzden bireyler hem aile baskısından kurtulmak hem de iyi eğitim görmek için göç etmektedirler. Eğitim göçünü oluşturan bireylerin çoğu genç nüfustur. Bireyler daha iyi eğitim alabilmek için göç etmektedirler (Çetindaş, 2002).

Diğer Nedenleri:

Göç alan ülkelerin işgücünün farklı ekonomik ve sosyal maliyetlere katlanmak mecburiyetindedir. Bu maliyetler göç alan ülke için dezavantajdır. Göç alan ülkede yaşayan bireylerin zor iş alanlarında ve sektörlerinde çalışmak istememelerinden kaynaklanan işçi eksikliği o ülkeye göç eden bireyler tarafından kapatılmaya çalışılmaktadır (Seydioğlu, 1996). Çetindaş (2002)'a göre, Ar-Ge'ye yönelik faaliyetlere daha az önem verilmesi ile kaynak, rehberlik, vergi indiriminin az olması ve teşvik, buluşlardan kazanç elde edilmemesi, patentin işlevsizliği gibi olumsuzluklarla karşı karşıya kalınmaktadır. Aynı zamanda araştırma imkânlarının, desteğin fazla olması, buluşların yüksek gelir kazandırması, iyi araştırma koşulları, tecrübe edinme ve destek hizmetlerinin fazla olması gibi olumlu şeylerle de göç etmeye karar verilebilmektedir.

Sağlık imkânlarının yetersiz olmasından kaynaklı olarak bireyler sağlık imkânlarının iyi olduğu yerlere veya ülkelere göç etme eğilimi göstermektedirler. Göç eden bireylerin etkilendiği bir diğer etken de çevresel olaylardır. Örneğin; bir bölge depremde şiddetli şekilde etkileniyorsa bireyler o bölgeden veyahut ülkeden göç edebilirler.

TÜRKİYE'YE YÖNELİK DIŞ GÖÇÜN ETKİLERİ

Değişen ve hızla büyüyen göç hareketlerinin olduğu Türkiye için aldığı göçten kaynaklı olarak ülkeyi ve gelen bireyleri etkileyen birçok durumla karşı karşıya kalabilmektedir. Göç etmeye karar veren bireyler hem kendi ülkelerinin, kültürlerine ve çalışma koşullarına hem de başka bir ülkenin yaşama şartlarına, kültürlerine ve çalışma koşullarına göre göç kararı vermektedir. Ve böylece menşe ülkeyi ve varılacak ülkeyi ekonomik ve toplumsal olarak etkilemektedir (Karpat, 2003).

Ekonomik Etkileri:

Dış göçün en önemli nedenlerinden birisi ülkede mevcut olan işsizliktir. Bireyler daha iyi koşullar da çalışmak veya iş bulmak ümidiyle diğer ülkelere doğru göç hareketini başlatırlar (Karakuş, 2006). Gelişmiş kentlerde mesleki olarak uzmanlaşmış ve alanlarında tecrübeye sahip bireyler iş için tercih edilmektedir. Ancak, başka ülkelere gelen bireylerin eğitim düzeyleri ve tecrübeleri gelişmiş kentlere uygun olmadığı için bir süreliğine de olsa iş bulmak konusunda zorluk çekebilmektedirler. Bu süre zarfında ekonomik olarak sorunlar ortaya çıkmaktadır. Göç eden bireyler iş bulana kadar yanında olan gelirlerini kullanmakta ya da borçlanmaktadır (Kazgan, 1999).

Sosyal Etkileri:

Dış göçün gerçekleşmesi ile yerleşim problemleri de ortaya çıkmaktadır. Göç eden insanlar konutlaşma problemlerine neden olmaktadır. Konutlaşma probleminden kaynaklı olarak gecekondulaşma meydana gelmektedir (Kazgan, 1999). Gecekondularda yaşayan aileler geldikleri ülkenin değerlerini ve alışkanlıklarını sürdürmektedir. Bu yüzden hem kent hem de köy özelliği olan aileler bir arada yaşamaktadırlar. Bu aileler bir yandan tarım ile uğraşmak isterken diğer yandan da fabrikalarda çalışmak istemektedirler (Yasa, 1970). Bütün bunlardan kaynaklı olarak hem ülkelerinde yaşayan vatandaşlar hem de göç eden vatandaşlar birbirleri ile ilişki halinde bulunabilecekleri için birbirlerinden etkilenmektedirler.

Kültürel Etkileri:

Dış göç sonucunda göç eden bireyler bir süre hem kendi kültürlerini hem de geldikleri ülkenin kültürlerini bir arada taşımaktadırlar. Yaşadıkları şehirlerde geniş bir topluluğa sahip olan göç etmiş bireyler zamanla kent kültüründe de değişikliklere neden olabilmektedirler. Bundan dolayı kentlerde başka ülkelere ait kültürleri ve değerleri taşımaktadırlar. Dış göçten dolayı etkilenen diğer kültürel neden de dil problemidir. Göç eden bireyler gittikleri ülkedeki dile yabancılık çektiklerinden dolayı iletişim kurmakta zorlanmaktadırlar (Oktik, 1997).

Demografik Etkileri:

Göçle birlikte nüfusta meydana gelen artıştan dolayı iktisadi büyümeyi olumlu veya olumsuz bir etkisinin olacağı kanısına varılmıştır. Dış göç sonucunda olağan olmaya bir şekilde nüfus artışının gerçekleşmesi göç edilen ülkenin nüfus artış hızını etkileyen önemli bir faktördür. Göç alan ülkede, konut, okul, yol ve sağlık gibi sermaye yatırımı gerektiren durumlarda artış meydana gelmektedir.

Diğer Etkileri:

Dış göçün etkileri ekonomik, sosyal ve kültürel olmasının dışında etki ettiği birçok faktör mevcuttur. Örneğin; çarpık kentleşme, ulaşım, elektrik, su miktarı, doğal gaz gibi faktörlerin kullanımı da etkilenmektedir. Bu alt yapıların düzeltilmesi ya da geliştirilmesi için yapılan maliyetlerde de artış gözlenmektedir. Bu eksiklikler giderilmeye çalışırken kentlerdeki çevre kirliliğinde de artış gözlenmiş ve kontrol edilemeyecek bir durum olmuştur (Dinçer, 1997).

ERZURUM'A YÖNELİK DIŞ GÖÇ

Erzurum, Anadolu'nun doğusunda yer alan önemli yerleşim yerlerinden birisidir. Sınır şehirlerinden biri olmamakla birlikte stratejik konumu ile Anadolu'dan ülkenin batı kısmına geçmek isteyenler için bir geçiş şehridir. Kafkaslardan, Orta Asya ve Ön Asya'dan göçlerin uğrak noktasıdır. En önemli göç hareketi, Orta Asya'dan gelip İran üzerinden Anadolu'ya geçen Türkler tarafından gerçekleştirilmiştir. Erzurum Anadolu'nun giriş kapısı niteliğindedir. Erzurum'un tercih edilmesindeki neden demografik ve sosyokültürel etkenlerdir.

Bireylerin Anadolu'ya göç etmelerinin nedeni zorlukların yanında daha iyi yaşam şartlarına sahip olmasından dolayıdır. İkametgâh izniyle Erzurum'da yaşayan göçmenlerin sayısı 5000'dir.

Afganlı göçmenler doğal afetler, iç çatışmalar gibi nedenlerden dolayı ülkelerini bırakarak Türkiye'ye ve özellikle Erzurum'a göç hareketi gerçekleştirmişlerdir. Türkiye'de olan Afganlı göçmenlerin sayı gün geçtikçe artış göstermektedir. Erzurum'da diğer ülkelerin göçmenlerinin sayılarından daha fazla Afgan göçmeni yaşamaktadır. Afganlar Türkiye'nin doğu tarafını daha çok tercih etmektedirler. Ülkelerinin sorunlarından kaçarak göç eden bireyler için aynı sorunlar göç ettikleri ülkelerde devam etmektedir. Afganlı göçmenler Türkiye'ye gelirken İran üzerinden giriş yapmaktadırlar. İran'ı seçmelerinin en önemli nedeni İran'da Afganlı bireylerin sayıca çok olmasıdır.

2011 yılında Suriye'de baş gösteren iş savaştan dolayı Suriyeli göçmenler de Türkiye'ye göç etmek durumunda kalmıştır. Halihazırda Türkiye'nin bütün şehirlerine dağılmış durumdadırlar. Göçmenler ilk önce sınırlarına yakın olan şehirlerde kalmaya başlarlar. Daha sonra yetersiz gelen iş imkânları, iyi koşullarda yaşamak istemeleri gibi nedenlerden dolayı ülkenin iç kısımlarındaki şehirlere tekrardan göç ederler. Bu açıdan niteliksiz işgücünün olduğu şehirleri tercih etmişlerdir. Suriyeliler diğer şehirlere nazaran Erzurum'u daha az tercih etmektedirler.

Tablo 5: Geçici Koruma Kapsamında Erzurum İlindeki Suriyeli Göçmenler

	KAYIT EDİLEN SURIYELİ	İL NÜFUSU	KAYITLI NÜFUSU İLE İL NÜFUSUNUN KARŞILAŞTIRILMA YÜZDESİ
Erzurum	1.141	753,742	0.15%

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Göçmenlerin Erzurum'u tercih etmelerindeki sebepleri; daha kolay yaşayabilmeleri, niteliksiz işgücünün fazla olması ve daha önceden yerleşen tanıdıklarının olmasıdır. Göçmenler Erzurum'u daha çok transit olarak kullanmaktadır. Erzurum'da bir zaman yaşayan göçmenler daha sonra iş imkânlarının daha iyi olduğu illere göç etmektedir.

ERZURUM'A YÖNELİK DIŞ GÖÇÜN NEDENLERİ

Erzurum'a yönelik dış göçün olmasından birçok neden vardır. Bu nedenler; ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel, sağlık sorunları, savaştır. Göçmenlerin ekonomik açıdan daha iyi şartlarda çalışacağını düşünmesi ve az ücretli işlerin Erzurum'da olmasından dolayı göç etmektedir. Bireyler bazen sağlık sorunları, güvenlik sorunları, dini sebepler, savaş ve doğal afet gibi sebeplerden dolayı başka ülkelere göçmekte bazen de eğitim için, iyi ekonomik şartlara ulaşmak ya da refah düzeylerini arttırmak için göç etmektedirler.

Afganistan ve Suriye'de yaşanan iç savaştan dolayı yaşanan güvenlik sorunları yüzünden bireyler göç etmek zorunda kalmışlardır. Güvenlik sorununun yanında ekonomik şartlar da çalışmak için gerçekleşir ve böylece ekonomik sebepli olarak gerçekleşen göç kategorisi ortaya çıkmış olur. Afganistan'dan gelen göçmenlerin çoğunluğu ülkelerinde yaşanan savaştan dolayı Türkiye'ye göç etmişlerdir. Erzurum'u seçmelerindeki en büyük neden de ekonomik şartların ülkelere göre iyi olması ve niteliksiz işgücüne daha çok ihtiyaç duymasıdır. Suriyeli göçmenler de Afganlı göçmenlerle aynı sebeplerden dolayı göç etmişlerdir. Her iki ülkenin göçmenleri onlardan önce göç eden bireylerin tavsiyesi ve desteği ile Türkiye'yi ve Erzurum'u tercih etmektedirler. Ayrıca ekonomik sebep olarak kendi ülkelerinde az kazanan Afgan ve Suriyeli göçmenler daha fazla kazanma ümidiyle Türkiye ve Erzurum'a göç etmişlerdir.

Göçmenlerin Türkiye'yi ve Erzurum'u seçmelerindeki bir diğer neden ise, dini yönden ilin uyumlu olmasıdır. Göçmenlerden bazıları güvenlik ve sağlık sorunlarının dışında eğitim için de göç etmiştir. Ve yine eğitimleri bittikten sonra Türkiye ve Erzurum'da kalmaya devam etmişlerdir. Kalmaya devam eden bireyleri yanlarına ailelerini veya yakınlarını da çağırmıştır. Erzurum'da hava şartlarından dolayı zorlansalar da niteliksiz işgücünde çalışma ve çeşitli yardımlardan yararlanma motifi kalıcı olmalarında etkili olmuştur.

ERZURUM'A YÖNELİK DIŞ GÖÇÜN ETKİLERİ

Göç ettikleri ülke veya şehirlerde ilk zamanlar ekonomik sorunlar çeken bireyler daha sonra niteliksiz işlerde çalışmaya başlarlar. Az ücret karşılığında çalışmaktadırlar. Okul çağında olan göçmenler dil ve kültür yönünden sorunlar çektiği için eğitim alamama durumunda kalmaktadırlar. Bireylerin hem göç ettikleri ülkede yaşadıkları sorunlar hem de göçmen olarak geldikleri ülkede yaşadıkları sorunlardan dolayı psikolojik olarak etkilenmektedir.

Afgan ve Suriyeli göçmenlerle dini olarak benzerlikler olsa da dil ve kültür yönünden farklılıklar vardır. Ve bunun sonucunda göçmenler ilk zamanlar iletişimsizlikten dolayı zorluk çekmektedir, ama zamanla Türkçeyi öğrenerek kültürel farklılıktan dolayı başta zorluk yaşasalar da zamanla Türkiye kültürüne ayak uydurabilmektedirler. Göçmenlerin, kendilerinden önce Türkiye'ye gelen bireyler veya yakın coğrafya olarak bilgi sahibi olmalarından dolayı entegrasyon süreci daha hızlı olmaktadır. Erzurum'da yaşayan vatandaşlar ve gelen göçmenler iletişim halinde oldukları için birbirlerinden etkilenmektedirler.

YAPILAN ANKET ÇALIŞMASI ANALİZLERİ

Erzurum ili merkezinde bulunan İl Göç İdaresinden alınan verilere göre 5000 göçmen olduğu tespit edilmiştir. Alınan veriden yola çıkarak anket yapılması gereken göçmen sayısı yukarıda yazılı olan hesaplama formülüyle hesaplanmıştır. %95 güven aralığı ve %5 hata payına göre, formülden hesaplanarak 356 sonucuna varılmıştır. Ancak, anketlerde %20 hata payı da eklenerek 429 anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması 26 Aralık 2022- 26 Nisan 2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Eksik ve hatalı doldurulan anketlerin elenmesi sonucunda 355 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Medeni Durumları ile Göç Ettikleri Ülkeler Arasındaki İlişki:

Göçmenlerin demografik özellikleri ile göç ettikleri ülkeler arasındaki ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Ki-Kare Analizi uygulanmıştır.

Bu veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Göç Ettikleri Ülkeler ile Medeni Durumları Arasındaki İlişkiler

Göç Ettikleri Ülkeler	Medeni Durum			TOPLAM
	Bekâr	Evli	Boşanmış/Dul	
Suriye	9	11	7	27
Afganistan	67	94	48	209
Irak	24	27	11	62
İran	15	25	14	54
Diğer	3	0	0	3
TOPLAM	118	157	80	355

Yapılan Ki-kare analizi sonucuna göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyüktür ve 0,05 anlamlılık seviyesinde göçmenlerin göç ettikleri ülkeler ile medeni durumları arasında ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuçlar ışığında; evli göçmenlerin genellikle Afganistan'dan gelen göçmenlerin tercih ettiği görülmüştür.

Medeni Durumları ile Göç Nedenleri Arasındaki İlişki:

Göçmenlerin demografik özellikleri ile göç nedenleri arasındaki ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Ki- Kare Analizi uygulanmıştır.

Bu veriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Medeni Durumları ile Göç Nedenleri Arasındaki İlişki

Göç Nedenleri	Medeni Durum			TOPLAM
	Bekâr	Evli	Boşanmış/Dul	
İç savaş ve kargaşa	40	41	17	98
Ekonomik zorluklar	49	68	41	158
İklimsel zorluklar	11	30	16	57
Diğer	18	18	6	42
TOPLAM	118	157	80	355

Yapılan Ki-kare analizi sonucuna göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyüktür ve 0,05 anlamlılık seviyesinde göçmenlerin göç nedenleri ile medeni durumları arasında ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuçlar ışığında; evli göçmenlerin genellikle ekonomik zorluklardan dolayı tercih ettiği görülmüştür.

Medeni Durumları ile Göç Güzergahları Arasındaki İlişki:

Göçmenlerin demografik özellikleri ile göç güzergâhları arasındaki ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Ki- Kare Analizi uygulanmıştır.

Bu veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Medeni Durumları ile Göç Güzergâhları Arasındaki İlişki

Göç Güzergâhı	Medeni Durum			TOPLAM
	Bekâr	Evli	Boşanmış/Dul	
Doğrudan ülkeden Erzurum'a	30	61	24	115
Ülkeden Türkiye'nin başka şehrine daha sonra Erzurum'a	86	94	49	229
Diğer	2	2	7	11
TOPLAM	118	157	80	355

Yapılan Ki-kare analizi sonucuna göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçüktür ve 0,05 anlamlılık seviyesinde göçmenlerin göç güzergâhları ile medeni durumları arasında ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlar ışığında; evli göçmenlerin ülkelerinden Türkiye'nin başka şehrine ve daha sonra Erzurum'a gelmeyi tercih ettiği görülmüştür.

Medeni Durumları ile Göçü Kimlerle Yaptıkları Arasındaki İlişki:

Göçmenlerin demografik özellikleri ile göçü kimlerle yaptıkları arasındaki ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Ki- Kare Analizi uygulanmıştır.

Bu veriler Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Medeni Durumları ile Göçü Kimlerle Yaptıkları Arasındaki İlişki

Göçü Kimlerle Yaptı	Medeni Durum			TOPLAM
	Bekâr	Evli	Boşanmış/Dul	
Tek başına	68	43	28	139
Eşim ve çocuklarımla	3	94	26	123
Annem ve babam ve kardeşlerimle	40	12	15	67
Arkadaşlarımla	7	8	11	26
TOPLAM	118	157	80	355

Yapılan Ki-kare analizi sonucuna göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçüktür ve 0,05 anlamlılık seviyesinde göçmenlerin göçü kimlerle yaptıkları ile medeni durumları arasında ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlar ışığında; evli göçmenlerin genellikle eşi ve çocuklarıyla gelmeyi tercih ettiği görülmüştür.

Medeni Durumları ile Erzurum'dan Başka Bir ile Gitmeyi Düşünmeleri Arasındaki İlişki:

Göçmenlerin demografik özellikleri ile Erzurum'dan başka bir ile gitmeyi düşünmeleri arasındaki ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Ki- Kare Analizi uygulanmıştır.

Bu veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Medeni Durumları ile Erzurum'dan Başka Bir ile Gitmeyi Düşünmeleri Arasındaki İlişki

Erzurum'dan Başka Bir ile Gitmeyi Düşünüyor musunuz?	Medeni Durum			TOPLAM
	Bekâr	Evli	Boşanmış/Dul	
Evet	55	79	27	161
Hayır	63	78	53	194
TOPLAM	118	157	80	355

Yapılan Ki-kare analizi sonucuna göre anlamlılık düzeyi 0,05'e eşittir ve 0,05 anlamlılık seviyesinde göçmenlerin Erzurum'dan başka bir ile gitmeyi düşünmeleri ile medeni durumları arasında ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlar ışığında; evli göçmenlerin Erzurum'dan başka bir ile gitmeyi düşündükleri görülmüştür.

Medeni Durumları ile Erzurum'da Yaşamaktan Memnurlukları Arasındaki İlişki:

Göçmenlerin demografik özellikleri ile Erzurum'da yaşamaktan memnurlukları arasındaki ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Ki- Kare Analizi uygulanmıştır.

Bu veriler Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Medeni Durumları ile Erzurum'da Yaşamaktan Memnurlukları Arasındaki İlişki

Erzurum'da Yaşamaktan Memnurlukları	Medeni Durum			TOPLAM
	Bekâr	Evli	Boşanmış/Dul	
Evet	49	58	33	150
Hayır	69	89	47	205
TOPLAM	118	157	80	355

Yapılan Ki-kare analizi sonucuna göre anlamlılık düzeyi 0,05'ten büyüktür ve 0,05 anlamlılık seviyesinde göçmenlerin Erzurum'da Yaşamaktan Memnunlukları ile medeni durumları arasında ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuçlar ışığında; evli göçmenlerin genellikle Erzurum'da yaşamaktan memnun olmadıkları görülmüştür.

SONUÇ

Türkiye'ye yönelik dış göçler kimi zaman artmakta ve kimi zaman azalmaktadır. Türkiye'de yoğunlukla Suriyeli ve Afganlı olmak üzere birçok ülkeden göçmen yaşamaktadır. Göçmenler Türkiye'yi ülke sınırlarına yakın olması ve Orta Asya ve Avrupa'ya daha kolay geçiş sağlayabilecekleri için tercih etmektedirler. Yıllar içinde ülkeye gelen göçmenlerin geliş nedenleri o dönemin şartlarına göre farklılıklar göstermektedir. Dış göçün artması ile birlikte ülkenin ekonomisi, siyasi yapısı, alt yapısı, eğitim ve sağlık gibi durumlarda etkilenmektedir.

Türkiye'yi ve Erzurum'u tercih eden göçmenler kendi ülkelerinde yaşanan siyasi nedenlerden dolayı, iklimsel zorluklar ve ekonomik nedenlerden dolayı gelmektedirler. Gelen göçmenlerin birçoğu kültürel ve dil yönünden zorluklar yaşamaktadırlar.

Türkiye'ye gelen göçmenlerin nasıl ve ne yönde etkilediğine dair daha iyi bir açıklama yapabilmek adına örneklem sayısını belirlemek için %95 güven aralığı ve %5 hata payına göre, formülden hesaplanarak 356 sonucuna varılmaktadır. %20 hata payı da eklenerek 429 anket çalışması Erzurum il göç idaresine gelen göçmenler üzerinden yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu anket çalışmaları sonucunda eksik ve hatalı olanları çıkartarak 355 ankete analiz yapılmıştır. Anket verileri SPSS 20,0 istatistik programında betimsel Ki-Kare Analizi verilerine bakılarak gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda göçmenlerin en çok Afgan uyruklulardır. Gelme nedenlerinin ekonomik zorluklardan kaynaklanmaktadır. Erzurum'a Türkiye'nin bir başka şehrine gittikten sonra gelmektedirler. Göçmenler eşleri ve çocukları ile göçü gerçekleştirmektedirler. Erzurum'dan bir başka ile gitmeyi düşündükleri ve Erzurum'da yaşamaktan memnun olmadıkları görülmektedir.

Sonuç olarak; göçmenler Türkiye'yi ve Erzurum'u adeta bir durak yeri olarak, yani diğer ülkelere göçmek için tercih etmektedirler.

KAYNAKÇA

- Arslan N. & Yıldız K. (2019). “Türkiye’de Uluslararası Göç ve Sosyo –Ekonomik Yardımlar: İnançlar ve Gerçekler”. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, Sayfa 241-258.
- Atasayar, T. (2018). 1923’ten Günümüze Türkiye’ye Yapılan Göçler ve Kültürel Etkileri, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, İ. (2016). Dış Göçlerin Türk Ekonomisine Etkileri: Suriye Kaynaklı Dış Göçün İktisadi Açından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Boz, D. (2016). “Dış Göçler Olgusu ve Etkisi: Türkiye-Suriye Üzerine Bir İnceleme”, Sosyoekonomi, Vol. 24(30), 147-153.
- Demirhan İnceliler, N. (2019). 1923 Yılından Bugüne Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları ve Sosyal-Ekonomik Etkileri, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Demiryürek, T. (2020). Dış Göç ile Gelen Göçmenlerin Çevresel Koşulların Araştırılması: Çanakkale Örneği, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Karasu, M.A. (2018). “Türkiye’ye Yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü ve Etkileri; Paradoks Ekonomi”, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 2018, Cilt 14, Sayı-1, ss: 21-41.
- Maral, F. (2010), Bulgaristan’dan Türkiye’ye 1989 Göçü, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Tamer, M. (2020), “Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz”. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(60), 2808-2818.
- Ünsal (2019), “Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 18, 2019, ss. 50-61.
- Youssouf (2019); Zorunlu Göç Uyum Sorunları; Erzurum Örneği, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi